

jer u perspektivi prihvaćanja drugoga, u svojem najširem ostvarenju, zagovara modifikaciju ekonomskog mentaliteta, poziva na odgovornost prema ambijentu u kojemu se živi, traži da se angažiramo kao socijalno odgovorni, zahtijeva solidarnost te kroz sve to i svjedočenje vlastite vjere koja može postati relevantna opcija u borbi protiv antropološkog redukcionizma.

Na koncu možemo reći da se vrijednost Dotolove knjige sastoji u tome što donosi obrise povijesti evangelizacijskoga procesa polazeći od NZ do pobudnice *Evangelii Gaudium*. Knjiga je zanimljiva i daje bitne smjernice (novim) evangelizatorima. Iz nje je lako uočiti u kojemu bi smjeru trebala ići evangelizacija, njezine polazne točke, svrhu i njezin smisao. Lako se iščitava univerzalna dimenzija evangelizacijskoga procesa kojemu je svrha humanizirati, odnosno preobraziti iznutra, ako to znači obraćanje osobne i kolektivne svijesti ljudi, njihova djelovanja i života. Djelo ovog talijanskog teologa relevantno je i zbog toga što kroz prizmu navještaja evanđelja dodiruje razna područja: antropologiju, kulturologiju, religiju, teološke discipline - ekleziologiju, liturgiku i pastoralnu teologiju. Zbog svega toga držimo da je knjiga vrlo korisna i vjerujemo da će imati pozitivnu recepciju kod čitatelja te da će pomoći u planiranju novih evangelizacij-

skih zamaha u mjesnim Crkvama.

Hrvoje Kalem

NOVA ZBIRKA KARDINALOVIH PROPOVIJEDI

Vinko kardinal PULJIĆ, *Korita prošlosti i pritoke sadašnjosti. Izbrane propovijedi prigodom 25-te obljetnice (1991. – 2016.) biskupskog ređenja Vinka kard. Puljića, nadbiskupa vrhbosanskog*. Urednik Dubravko Turalija. Sarajevo: Vrhbosanska nadbiskupija, 2015., 533 str.

Urednik ove knjige, sada profesor Staroga zavjeta na KBF-u u Sarajevu, bio je tajnik nadbiskupa Vinka Puljića od 2003. do 2005. te odradio velik dio zadataka kada je Ordinarijat izdavao prvu zbirku nadbiskupovih propovijedi (Vinko kardinal Puljić, *Ne trnite svjetla. Izbor iz propovijedi*, Sarajevo: Vrhbosanska nadbiskupija, 2005.). Kako nadbiskup Puljić ne piše unaprijed svoje propovijedi, nego samo skicira i govori živahnim hrvatskim bosanskog obilježja, trebalo je tekstove snimljene na vrpce elektronički otipkati te dati na jezičnu i uredničku doradu. Pri radu na ovoj knjizi pomogli su mu nadbiskupovi kasniji tajnici koji su tekstove „skinuli“ s vrpce, a glavni urednik je preuzeo zadaću „vađenja“ ključne misli za naslov pojedine propovijedi, ras-

poreda po liturgijskoj godini i različitim prigodama te generalnog uređenja knjige. Uspješno je obavio povjereni zadatak.

Knjiga sadržava 145 propovijedi vrhbosanskog nadbiskupa Vinka Puljića, od kojih je najstarija izrečena u okviru euharistijskog slavlja sa zazivom Duha Svetoga na početku akademske godine 2007./2008. u Sarajevu (str. 235-237) s porukom mladima neka se ne boje izazova života. Najmlađa je ona upućena nastavnom osoblju i đacima u KŠC-a Sv. Pavao u Zenici 16. listopada 2015. na Dan te škole i dvadesetu obljetnicu otvorenja (str. 223-225). Nadbiskup je tom prigodom zahvalio nastavnicima što uz ugrađivanje znanja izgrađuju učenike kao ljudske osobe te uskliknuo: „Ako nema dobrote, znanje ne koristi!“

Propovijedi su podijeljene na jedanaest poglavlja ili odsjeka, kako urednik najavljuje u svojem „Predgovoru“ (str. 15-17) i kako se zorno može vidjeti iz sadržaja koji je s pravom smješten na početku knjige:

- I. Došašće i Božić – 16 propovijedi;
- II. Vizitacije župama Vrhbosanske nadbiskupije – 10 propovijedi;
- III. Arhiđakonati u Vrhbosanskoj nadbiskupiji – 4 propovijedi;
- IV. Veliki tjedan i Uskrs – 5 propovijedi;
- V. Krizme – 10 propovijedi;

- VI. Prigodne propovijedi – 22 propovijedi;
- VII. Svetkovine i blagdani – 15 propovijedi;
- VIII. U gostima – 20 propovijedi;
- IX. Posvete i blagoslovi – 16 propovijedi;
- X. Sjemeništarcima i bogoslovima – 10 propovijedi;
- XI. Pokojničke propovijedi – 7 propovijedi.

Uz dobronamjerne, ali nužne zahvate prilikom stavljanja rečeničnih znakova i novih odlomaka, urednik je pred svaki od ovih odsjeka stavio uvodnu napomenu kojom čitateljima pomaže razumjeti tu skupinu nadbiskupovih homilija. Tako je na str. 107, najavljujući propovijedi održane svećenicima i vjernicima god. 2013. u četiri susreta na razini arhiđakonata (Fojnički, Gučogoranski, Plehanski i Toliški), pojasnio da se tada slavila godina vjere. Kako nadbiskup na početku običava osloviti prisutnog pokojeg biskupa, urednik je u bilješci pojasnio o kojem se biskupu radilo. Tako je u nadbiskupovu pozivu hrvatskim katolicima biskupije Harrisburg u SAD-u da budu čuvari vjere primljene od njihovih doseljenih roditelja i djedova pojašnjeno da je bio prisutan ondašnji biskup Harrisburga msgr. dr. Kevin Carl Rhoades (str. 323). Takve bilješke počinju na str. 24 te završavaju brojem 16 na str. 530 tumačenjem što se dogodilo u Burića štali između 23. i 28.

svibnja 1945. radi razumijevanja nadbiskupove propovijedi u Garevcu 16. svibnja 2012. Na misi s bogoslovima 25. lipnja 2010. nadbiskup je na početku rekao: „Povodom godišnjice Jozine smrti želim vam uputiti dvije-tri riječi“. U kasnijem izlaganju spominje da je pokojni svećenik Jozo volio Vrhbosansku mjesnu crkvu te je ostavio svijetli trag vjernog svećenika „i to posebno vama bogoslovima kojima je služio“ (str. 473). Urednik je zaboravio u bilješci pojasniti da se radi o Jozi Tomiću, duhovniku bogoslova. Ipak je to kasnije pojasnio pri donošenju propovijedi na misi u sjemenišnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda koja je slavljena na „godišnjicu smrti vlč. mr. Joze Tomića 27. lipnja 2011.“ - na početku teksta i u bilješci na dnu stranice (str. 505). Kada nadbiskup Puljić u propovijedima citira tekstove Staroga ili Novoga zavjeta, ne može dosađivati slušateljima navodeći iz koje je to knjige, poglavlja i retka. Urednik se potrudio da u zagradama uputi na točno mjesto kod onih tekstova koji su okosnica dotične propovijedi, za što mu je dobro došlo stručno znanje bibličara (na pr. Izl 3,14; 1 Kr 19,7; Ps 127,1; Mt 16,24; Lk 4,18.21; Iv 19,26; 1 Iv 4,5 i dr.). Pri tome se uvukla i pokojna pogreška, što se svima nama događa pri pisanju (usp.: str. 126 u vezi s Iv 12,1-12 te str. 223 u vezi s Ef 5,23).

U odsjeku „Posvete i blagoslo-

vi“ (str. 383-446) propovijedi su prigodom blagoslova ili posvete nove crkve, oltara, zvonika, samostana, pastoralnog centra, gradilišta za crkvu. U njima nadbiskup iznosi teologiju zajednice krštenih kao žive Crkve koja se okuplja i duhovno hrani u crkvi - građevini. Svoje zorno i prilagođeno izlaganje temelji na pročitanim biblijskim tekstovima i na molitvama posvete. Tako je prigodom posvete crkve bosonogih karmelićanki na Stupu kraj Sarajeva 16. srpnja 2008. (str. 385-387) razjasnio zašto upotrebljavamo mazaenje uljem četiri puta na zidovima zida pri posveti crkve, u krštenju, u svećeničkom i biskupskom ređenju. Poželio je da taj samostan „postane blagoslov za ovu ispaćenu i izranjenu zemlju, za našu razapetu Crkvu vrhbosansku, za nas koji smo pomalo umorni od borbe za prava, od borbe da dokazemo da i mi postojimo“ (str. 387). U propovijedi prigodom blagoslova gradilišta na Dobrinji u Sarajevu za buduću crkvu nove župe sv. Franje Asiškog, koju povjerava bosanskim franjevcima, 18. lipnja 2011. nadbiskup je istaknuo da župna crkva pruža vjernicima prostor za okupljanje u obitelj djece Božje, i ona u gradu Sarajevu „predstavlja identitet onih koji su Kristovi. Mi danas zapravo blagoslivamo simbol svoga identiteta. Kamen temeljac simbolizira Krista na kome gradimo svoju vjeru. On je naša sigurnost,

naše uporište. U današnjem evanđelju, kao i u raznim drugim tekstovima Svetoga pisma, čitamo da se Krista uspoređuje s temeljnim i sa zaglavnim kamenom... U ovaj kamen temeljac stavljamo povelju na kojoj je zabilježen današnji dan i događaj. A u nas je ugrađena povelja koja glasi: *Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga*. Kršteni smo u ime Presvetog Trojstva koje sutra slavimo. U to ime smo kršteni i u tom imenu započinjemo i završavamo svaki dan kad se znamenujemo znakom križa“ (str. 414). Osobno smatram da je 16 propovijedi u ovom odsjeku knjige teološki najdublji dio koji je istovremeno zorno prilagođen pastoralnim prilikama okupljenih vjernika kojima se propovjednik obraća.

Knjiga je izvrsna čestitka nadbiskupu Puljiću za dvadeset petu obljetnicu biskupskog ređenja i podsjećanje na njegovo pastirsko služenje katolicima Vrhbosanske nadbiskupije, Crkve u BiH te u hrvatskom narodu u Republici Hrvatskoj i diljem svijeta. U odsjeku „U gostima“ tiskano je 13 propovijedi s nastupa u Hrvatskoj (Zagreb-Stenjevec, Otočac, Slavonski Brod – župa krštenja Josipa Stadlera, Zagreb-Retkovec, Varaždin - uršulinke, Kaštel Štafilčić, Opatija - isusovačka crkva Navještenja BDM, Sinj, Petrinja, Marija Bistrica - nacionalno svetište BDM, Udbina, Rijeka – katedrala, Makarska) te po jedna s nastupi-

ma u SAD-u, Vatikanu, Švedskoj, Srbiji i Mađarskoj.

Omot naslovne stranice u prvoj zbirci nadbiskupovih propovijedi iz god. 2005. ilustriran je slikom njega s mitrom i u liturgijskom plaštu kako drži „Svjetiljku mira“ koju je papa Ivan Pavao II. poklonio sarajevskoj katedrali prigodom posjeta 12. travnja 1997. godine. Na omotu ove zbirke je njegova slika s biskupskom kopicom „soli Deo“, pokojom prosijedom vlasi i pogledom punim vjerničke nade, a na poleđini su otisnuta dva odlomka iz propovijedi u trapističkoj crkvi u Banjaluci 24. lipnja 2008. prigodom zavjetne mise na svetkovinu Rođenja sv. Ivana Krstitelja. U toj propovijedi odseljenim i rezidencijalnim vjernicima župe u kojoj je rastao izrazio je zahvalnost starima koji se nisu bojali života unatoč ogromnim teškoćama te pozvao djecu da pamte tko su, što su, čiji su i odakle dolaze.

Nadbiskup Puljić oživio je god. 2002. *Katolički tjednik* koji redovno izlazi zahvaljujući sadašnjem uredniku Josipu Vajdneru. Radi državnih propisa o poslovanju ustanova sa stalnim djelatnicima kojima osnivač treba isplaćivati mjesečnu plaću te uplaćivati zdravstveno i mirovinsko osiguranje, nadbiskup je god. 2006. osnovao Medijski centar Vrhbosanske nadbiskupije čiji su djelatnici tehnički opremili ovu knjigu. Urednik ove knjige sada je profe-

sor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, nastalom iz Vrhbosanske teologije koju je Kongregacija za katolički odgoj, na upornu zahtjev nadbiskupa Puljića iz god. 2004. i 2008., podigla na razinu fakulteta 2009. godine. Time su Medijski centar VN i KBF doprinijeli svoj udio u obilježavanju 25. obljetnice biskupskog služenja kardinala Vinka Puljića. Kao profesor emeritus znam da se među kriterije Univerziteta u Sarajevu za promicanje predavača i asistentata u akademska zvanja ubrajaju ne samo znanstveni članci ili stručne knjige koje su kandidati napisali nego i knjige koje su uredili. Dr. Dubravko Turalija zaslužuje da mu se u poene ubroji i rad na ovoj knjizi, pri kojem je ulagao svoje teološko znanje i poznavanje povijesti Vrhbosanske nadbiskupije.

Mato Zovkić